

Олександр РУДІК

к.політ.н., доцент,

доцент кафедри історії та політичної теорії,

НТУ «Дніпровська Політехніка»

ЦИФРОВА ТРАНСФОРМАЦІЯ ЄС ДО 2035 РОКУ: ЧОТИРИ МОЖЛИВІ СЦЕНАРІЇ

Загально визнано, що в сучасному світі відбувається цифрова трансформація. Однак те, що залишається глибоко невизначеним як у політичній, так і в економічній сферах, так це спосіб, у який цей процес буде розвиватися, і, можливо, найважливіше, з якими ефектами, вигодами і ризиками. В якому напрямі рухаються технологічні розробки? Хто буде ними керувати? Як і ким буде регулюватися цифровий простір? Як люди і машини будуть взаємодіяти в майбутньому? Як вже зараз можна спостерігати, цифрову трансформацію формують безліч різних сил [2; 3]. Деякі з них очевидні, а інші ховаються в тіні.

Осягнення цього складного ландшафту сил є складним, але абсолютно важливим завданням для формування надійних, але гнучких стратегій стимулювання цифрової трансформації. Рішення, які державні та приватні зацікавлені сторони приймають сьогодні, як окремо, так і спільно, визначають, у якому світі ми житимемо в майбутньому. ЄС, як могутня економічна та потужна технологічна потуга, опинився в центрі цих змін. Керований своїми державами-членами та пов'язаними з ними національними та регіональними політичними та економічними подіями та охоплений динамічним транснаціональним контекстом, який характеризує цифрову сферу, ЄС як система публічного управління опиняється в самому центрі явища, яке стрімко перетворюється на справжнісінький цифровий шторм [1].

Відповідаючи на питання, який вигляд могла б мати цифрова трансформація в ЄС у 2035 році, в міжнародній аудиторській та консалтинговій компанії «Делойт» розробили чотири можливі сценарії цього процесу [1]:

Сценарій 1: EUtopia (ЄС-утопія). Єдиний ЄС успішно освоїв цифрову трансформацію і отримує соціальні, політичні та економічні вигоди від її переваг. Завдяки технологічній свободі громадян ЄС, які повною мірою володіють цифровою грамотністю, та її стимулюючій ролі як для державного, так і для приватного секторів, цифрова трансформація привела об'єднану Європу до процвітання, і вона стала світовим лідером у цифровій сфері. Проактивне управління цифровою трансформацією також дозволило ефективно стримувати її «темну» сторону. Однак певні загрози і ризики залишаються, і ЄС має постійно боротися, щоб залишитися лідером змін і забезпечити власну майбутню безпеку та зростання.

Сценарій 2: EUused (бувший у вжитку Союз). Лише декілька держав-членів ЄС змогли впоратися з цифровою трансформацією. Ці держави є домівкою для інноваційних центрів і великих національних технологічних гігантів, які посідають монопольне становище по всій Європі, надаючи стабільні робочі місця та

забезпечуючи загальне функціонування економіки, захищаючи ЄС від економічного занепаду. Однак рушійною силою цифрової трансформації є інші гравці, які використовують ЄС як пішака у цифровій грі. Ця нерівність між державами-членами також спостерігається й в їх суспільствах: у той час як ті, хто виявився спроможним пристосуватися до цифровізації, стали цифровими переможцями, а ті, хто не в змозі це зробити, залишаються позаду. Це призвело до політичної та економічної фрагментації ЄС, що поставило його на межу розпаду. ЄС тримається разом лише завдяки залежності цифрових невдач від цифрових переможців та кричущій необхідності у співпраці з цифрових питань. За відсутності сильного ЄС та адекватної відповіді з боку національних урядів рухи громадянського суспільства за межами встановлених політичних структур створюють альтернативні соціальні та політичні структури. Точно так партії та організації на крайніх полюсах політичного спектру, особливо ультраправі, використали цю ситуацію, щоб отримати політичний і соціальний вплив, а цифрова сфера стала раєм для кіберзлочинців і плодючим ґрунтом для сірої економіки.

Сценарій 3: EUSSR (ЄССРСР). Виклики цифрової трансформації змусили ЄС зосередитися виключно на питаннях безпеки, що призвело до створення тісного, сильного, але репресивного Союзу. Такий ЄС може ефективно стримувати темну сторону цифрової трансформації. Як наслідок, ЄС став світовим лідером у цифровій безпеці. Однак, маючи жорстко регульований європейський ринок, ЄС залежить від зовнішніх інновацій від глобальних гравців в інших сферах. Хоча більшість громадян ЄС живуть комфортно та безпечно, маючи стабільну роботу в секторі громадської безпеки або в міжнародних технологічних гігантах, можливостей для політичної участі майже немає. Хоча певні обмеження свободи широко визнаються як ціна європейської безпеки, демократія участі, все ж, сильно постраждала.

Сценарій 4: EUniformity (однаковий ЄС). Процесом цифрової трансформації керує міцно об'єднаний ЄС, держави-члени якого тісно співпрацюють. ЄС вдалося зміцнити і захистити європейські цінності та зблизитися, зосередившись на європейській безпеці як основі забезпечення миру, свободи та процвітання в Союзі. ЄС надає основні політичні органи та установи для врядування, об'єднуючи держави-члени та виконуючи як законодавчі, так і виконавчі функції. Завдяки державним інноваціям та міцному державно-приватному партнерству європейська економіка стала активною та продовжує зростати. Завдяки високому рівню цифрової безпеки та інвестиціям по всьому ЄС у цифрову інфраструктуру та цифрову грамотність громадяни отримують прибуток від цифрової трансформації, а темною стороною цифрової трансформації ефективно й успішно керують. Тим не менш, у цьому безпечному та стабільному контексті європейська політика стала в'ялою та малоактивною, роблячи держави-члени все більш однорідними та створюючи, тим самим, все більше інакомислення в європейських суспільствах. Оскільки політична участь можлива лише через канали, контрольовані ЄС та державою, заклики до більшої політичної свободи та залучення громадянського суспільства стають дедалі голоснішими.

Цифрова трансформація вже змінює наше сьогодення. Ці чотири сценарії демонструють, наскільки різними можуть бути світи завтрашнього дня.

В «Делойт» наголошують, що у процесі цифрової трансформації різні групи нерозривно взаємопов'язаних чинників формують майбутнє європейської політики, суспільства та економіки [1]. Щоб зрозуміти складну взаємодію цих дуже невизначених і впливових факторів, що впливають на майбутнє цифрової трансформації в ЄС, надзвичайно важливо визначити та дослідити ключові кластери невизначеності як основу для наших сценаріїв.

Такими критичними невизначеностями є [1]:

1. Рушійний принцип суспільства: «Свобода vs Безпека». Ключовим є питання «Що є драйвером (рушійною силою) суспільства?».

2. Наступний рівень економіки «Функціональний vs Дисфункціональний». Ключовим є питання «Яким буде наступний рівень економіки?».

Перша критична невизначеність (Що є драйвером суспільства?) поєднує в собі такі чинники зони інтересів: важливість захисту даних і приватності в суспільстві, роль джерел інформації, соціальна інженерія, прогнозована поліційна діяльність, захист даних і регулювання приватності, важливість традиційних цінностей та соціального оцінювання.

Друга критична невизначеність (Яким буде наступний рівень економіки?) включає в себе такі чинники, що впливають на зону інтересів: цифровий розрив між містами і селами в державах-членах ЄС, сумісність цифрових технологій, рівень безробіття, глобальний економічний клімат, економічний клімат ЄС, підприємництво, цифрові інновації та роль блокчейн.

Поєднання в матриці «два на два» цих двох критичних невизначеностей створює чотири бачення майбутнього (рис). Ці альтернативні світи розповідають чотири різні історії про те, як може виглядати майбутнє цифрової трансформації в ЄС в 2035 р. Усі чотири сценарії мають відповідати п'яти критеріям: вони мають бути правдоподібними, складними, збалансованими, актуальними та різними [1]. Кожен сценарій дає різну відповідь на центральне питання зазначеного сценарного дослідження: який матиме вигляд майбутнє цифрової трансформації в ЄС в 2035 році?

Спираючись на матрицю, у «Делойт» роблять висновок, що з безпекою як рушійним принципом суспільства, цифрова трансформація буде зосереджена на створенні безпечної Європи, навіть якщо це потягне за собою обмеження або втрату індивідуальної чи колективної свободи громадян ЄС. Однак у суспільстві, яке керується принципом свободи, збереження та просування таких свобод буде ключовим завданням, і суспільство приймає і визнає, пов'язані з цим потенційні витрати на забезпечення безпеки [1].

Цифрова трансформація змінить економіку ЄС. На крайніх полюсах спектру економіка наступного рівня може бути як дисфункціональною, так і функціональною. Перший випадок характеризується нездоровою економікою наступного рівня, яка не демонструє зростання або лише нестабільне зростання просто через неспроможність впоратися з цифровою трансформацією чи опанувати цей процес. У другому випадку економіка наступного рівня є здоровою та стабільно розвивається, оскільки державні та приватні особи, які приймають рішення, спромоглися використати цифрову трансформацію на свою користь [1].

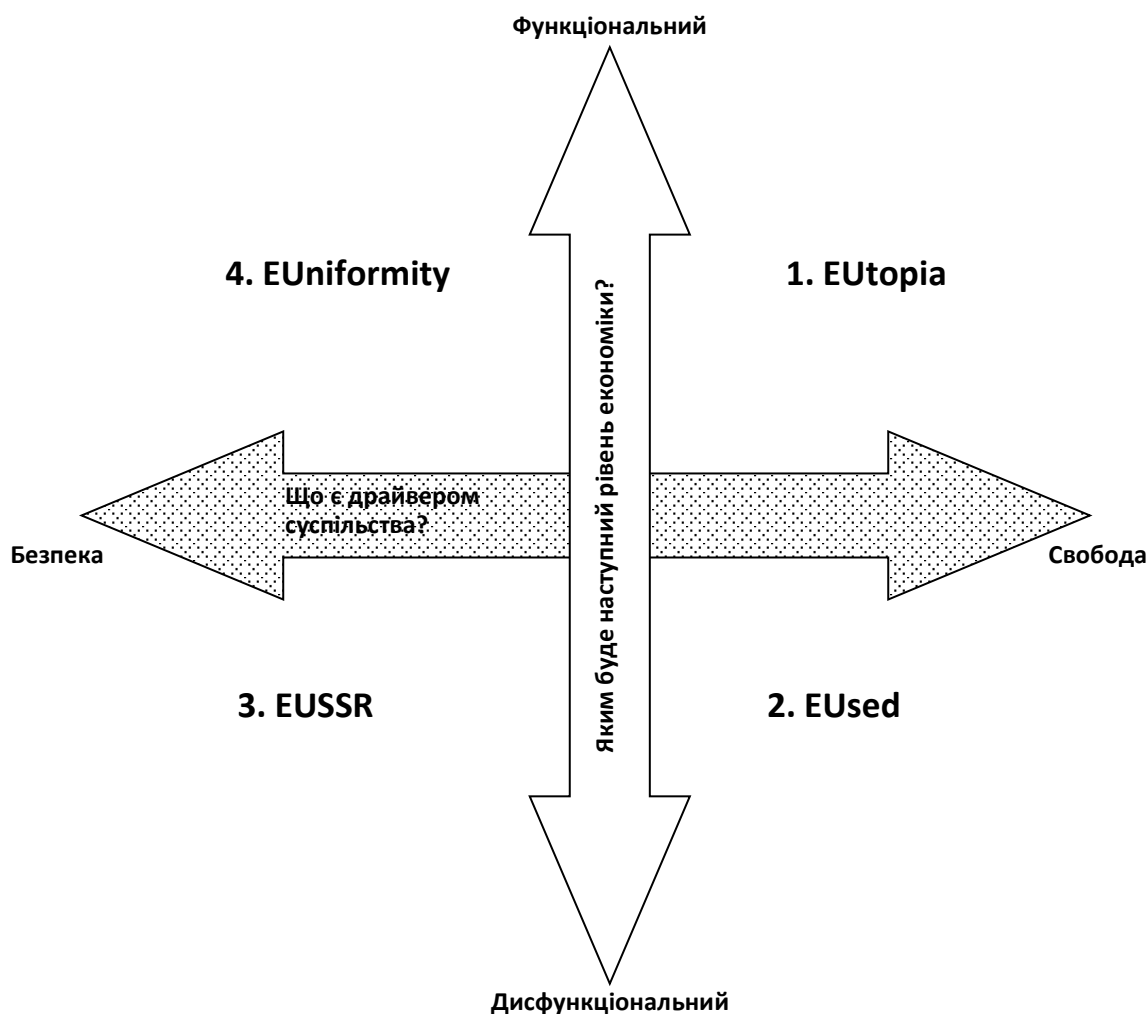

Рис. Чотири можливі сценарії цифрової трансформації ЄС до 2035 р.

Список використаних джерел

1. Digital Transformation in the EU 2035. A Glimpse into the Future. URL: <https://www2.deloitte.com/content/dam/Deloitte/de/Documents/strategy/deloitte-future-of-digital-transformation-eu-2035.pdf>
2. Shaping Europe's digital future. URL: https://ec.europa.eu/info/sites/default/files/communication-shaping-europes-digital-future-feb2020_en_4.pdf
3. Vala Afshar. Top 7 trends shaping digital transformation in 2022. URL: <https://www.zdnet.com/article/top-7-trends-shaping-digital-transformation-in-2022/>

Отримано редакційною колегією: 28.02.2022.